

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Directie Europa

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres

Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk

DE / 13097112

Bijlage(n)

1

Datum 31 mei 2013
Betreft Energieraad 7 juni 2013 / Schriftelijk Overleg

Geachte Voorzitter,

Hierbij doe ik u de antwoorden toekomen op schriftelijke vragen die vanuit uw Kamer zijn gesteld naar aanleiding van de geannoteerde agenda van de energieraad van 7 juni in Luxemburg.

(w.g.) H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

BIJLAGE

Vragen van de leden van de VVD-fractie

Interne energiemarkt

De leden van de VVD-fractie vroegen of de Minister de zienswijze deelt dat het tegenstrijdig is om enerzijds de energiekosten ongebreideld op te laten lopen en anderzijds te klagen over het feit dat bepaalde consumentengroepen last hebben van stijgende energiekosten.

Het Europese energiebeleid is gericht op een betaalbare, betrouwbare en schone energievoorziening. Deze drie doelen raken en beïnvloeden elkaar en moeten elkaar in balans houden. Het is dus zaak dat we onze voorzieningszekerheid en de transitie naar een schone energieuishouding zo kostenefficiënt mogelijk vormgeven. Dit is niet alleen in het belang van (kwetsbare) consumenten, maar in het belang van alle verbruikers in Europa. Een sterke interne energiemarkt draagt bij aan kostenefficiëntie. In dit verband ben ik voornemens de raadsconclusies over de interne energiemarkt te onderschrijven. Deze gaan onder meer in op het centraal stellen van het belang van de consument, betere marktwerking en het beter op elkaar afstemmen van stimuleringsregimes voor hernieuwbare energie.

Hernieuwbare energie

De leden van de VVD-fractie vroegen mij nadrukkelijk te sturen op grotere samenwerking tussen lidstaten bij het halen van de doelstellingen voor hernieuwbare energie.

Ik deel de opvatting van de leden van de VVD-fractie dat samenwerking tussen lidstaten belangrijk is. De Commissie zal voor de zomer richtsnoeren voor hernieuwbare energie presenteren. Met deze richtsnoeren kunnen lidstaten beleid beter op elkaar afstemmen en kan subsidieconcurrentie tussen lidstaten worden voorkomen. Bij een aantal lidstaten stuur ik al nadrukkelijk op intensieve samenwerking. Zo vindt er eind mei een workshop plaats tussen Duitse en Nederlandse (beleids)experts over het kosteneffectiever maken van stimuleringsregimes en wordt jaarlijks met het Vlaamse Energie Agentschap afstemming gezocht over de kostprijsberekeningen van duurzame energietechnologieën.

De leden van de VVD-fractie vroegen hoe ik in Europa ga pleiten voor een gelijk speelveld, zodat ingrepen in verschillende landen niet leiden tot concurrentieverschillen tussen de verschillende lidstaten.

Ik pleit bij alle Europese dossiers voor een gelijk speelveld. Daarom hecht ik ook veel waarde aan de mededeling interne energiemarkt, waarover de energieraad naar verwachting conclusies zal aannemen.

Een ander belangrijk voorstel dat gaat bijdragen aan het terugbrengen van concurrentieverschillen is de herziening van de staatssteunregels voor milieu- en energie-investeringen. Bij de consultatie over dit voorstel zal ik de technologieneutrale aanpak voor de toepassing van kosteneffectieve hernieuwbare energietechnologieën die de Commissie voorstelt ondersteunen.

Tevens vroegen de leden van de VVD-fractie wanneer de richtsnoeren voor hernieuwbare energie door de Commissie worden uitgebracht.

De Europese Commissie heeft aangekondigd dat de richtsnoeren naar verwachting voor eind juli 2013 worden gepresenteerd.

Externe betrekkingen op energiegebied van de EU

De leden van de VVD-fractie vroegen om meer informatie over de diverse onderwerpen die vallen onder het agendapunt 'de externe betrekkingen op energiegebied van de Europese unie'.

Onder dit agendapunt zullen ondermeer de volgende onderwerpen aan de orde komen: EU-Rusland; Internationaal Energieagentschap; Zuidelijke corridor; Memorandum van Overeenstemming tussen de EU en Algerije over energie; Strategische groep voor internationale samenwerking op energiegebied. De Commissie zal bij ieder punt een stand van zaken geven.

EU-Rusland

De EU-Rusland energierelatie is formeel neergelegd in de EU-Rusland energiedialoog, gestart op 30 oktober 2000 in Parijs. De doelstelling van de energiedialoog is de transparantie in de energierelatie tussen de EU en Rusland te waarborgen en investeringen, energieproductie en reductie van milieu-impact te verzekeren. Op 22 maart 2013 hebben Commissaris Oettinger en de Russische energieminister Novak, in bijzijn van President Barosso van de Europese Commissie en de Russische premier Medvedev, de 'Roadmap EU-Russia Energy Cooperation until 2050' getekend. De doelstelling is om in 2050 te komen tot één gezamenlijke markt voor energie met een geïntegreerde infrastructuur. De EU is ook met Rusland in overleg over de elektriciteitsvoorziening in de Baltische staten, over een pijpleiding door de Oostzee (OPAL) en over een raamwerkovereenkomst tussen EURATOM en Rusland.

Internationaal Energieagentschap

Belangrijk onderwerp voor het Internationaal Energieagentschap (IEA) in 2013 is de gewenste nauwere samenwerking met een aantal belangrijke energiespelers waarvan de meeste geen OESO-lid zijn en daarom geen lid van het IEA: Rusland, China, India, Indonesië, Brazilië, Zuid-Afrika en Mexico. Deze landen zijn geïnteresseerd in de IEA, met name de toegang tot data, analyses en technische ondersteuning is voor hen waardevol. Samenwerking zou vorm kunnen krijgen door middel van een geassocieerd lidmaatschap.

Zuidelijke corridor

De 'Southern corridor' is het project van de EU om gas beschikbaar te krijgen voor de EU gasmarkt uit de Kaukasus-regio en Centraal-Azië. Het gaat hierbij in eerste instantie om gas

uit het Shah-Deniz veld (Azerbeidzjan) maar op termijn ook om gas uit Turkmenistan. Op korte termijn wordt er een beslissing verwacht van het Shah-Deniz consortium over het Europese traject van de gaspijpleiding. De Commissie zal een update geven van de stand van zaken. De Commissie zal hierbij ook ingaan op de link die gelegd wordt met het Europese infrastructuurpakket. De Commissie zal zich voorts inspannen voor gesprekken met Turkmenistan en Irak over levering van gas.

Memorandum van overeenstemming tussen de EU en Algerije over energie

Algerije heeft recentelijk laten weten gereed te zijn om een 'Memorandum of Understanding (MoU)' voor een strategisch partnerschap met de EU op het gebied van energie af te sluiten. Het MoU maakt onderdeel uit van het EU-Algerije Associatie Akkoord dat sinds 2005 van kracht is. Het MoU beoogt met de samenwerking tussen de EU en Algerije, een betrouwbaar en strategisch partnerschap voor de levering van olie en gas aan de EU te versterken en uit te breiden. De samenwerking betreft niet alleen aardolieproducten maar thans ook elektriciteit, hernieuwbare energie, energiebesparing en infrastructurele ontwikkelingen. De MoU zal naar verwachting eind juni/begin juli door de Raad worden getekend.

Strategische groep voor internationale samenwerking op energiegebied

Bij de vaststelling van de raadsconclusies EU-extern energiebeleid in november 2011 is de strategische groep voor internationale samenwerking op energiebeleid opgericht. De groep bestaat uit de lidstaten en de Commissie. De Groep bespreekt enkele keren per jaar de strategische oriëntaties en aspecten van het externe energiebeleid van de EU en daarmee verband houdende beleidsgebieden. De laatste sessie ging over de EU-VS energiedialoog. De Commissie zal daarover een terugkoppeling geven.

Capaciteit gastransport

De leden van de VVD-fractie vroegen welke maatregelen noodzakelijk zijn om voldoende beschikbaarheid van capaciteit voor gastransport tussen Nederland en Duitsland en tussen Nederland en België te garanderen.

Er zijn verschillende maatregelen om te voorzien in de behoefte aan transportcapaciteit voor gas. De voornaamste daarvan is de maatregel die voorziet in fysieke uitbreiding van de bestaande capaciteit indien daar bij gastransporteurs (de zogenoemde shippers) behoefte aan bestaat. GTS, de beheerder van het landelijk gastransportnet, houdt daartoe tweejaarlijks een zogenaamde *open season* waarin shippers wordt gevraagd deze behoefte kenbaar te maken. Een investeringsbeslissing tot het uitbreiden van de capaciteit wordt vervolgens genomen op basis van deze behoefte en de bereidheid bij shippers om zich meerjarig vast te leggen ten aanzien van het gebruik.

GTS stemt deze *open seasons* en de uitkomsten daarvan af met de netbeheerders in de ons omringende landen.

Een andere manier om te voorzien in de behoefte aan capaciteit is een betere benutting van de bestaande capaciteit. Daartoe is recent de Europese richtsnoer voor congestiemanagement en de Europese netcode voor capaciteitsallocatie vastgesteld. Deze bepalingen zijn van toepassing op alle interconnectiepunten tussen het Nederlandse landelijke gastransport en de netten in de ons omringende landen. De bepalingen voorzien er in dat capaciteit waarvan het gebruik wel is gecontracteerd maar uiteindelijk niet plaatsvindt, opnieuw voor de markt beschikbaar komt. Daarnaast voorziet de netcode voor capaciteitsallocatie erin dat de landelijke netbeheerders meer capaciteit voor korte termijn transporten beschikbaar moeten stellen. Dit stelt shippers in staat om beter en sneller te reageren op fluctuaties in de vraag naar en de prijs van gas.

Om ervoor te zorgen dat de capaciteit die door deze maatregelen beschikbaar komt op een efficiënte en transparante manier wordt aangeboden aan de markt heeft GTS samen met achttien andere Europese netbeheerders, waaronder die van België en Duitsland, een gezamenlijk platform voor het boeken van capaciteit opgericht. Dit platform, PRISMA, maakt het voor shippers gemakkelijker om grensoverschrijdende capaciteit te boeken, zorgt daarmee voor een betere benutting van de aanwezige capaciteit en dat leidt tot een betere verbinding tussen nationale gasmarkten.

Vragen van de leden van de PvdA-fractie

Emissiehandelssysteem

De leden van de PvdA-fractie vroegen naar de stand van zaken wat betreft het versterken van het emissiehandelssysteem.

Op Europees niveau wordt druk gewerkt aan mogelijke opties voor het structureel beter functioneren van het emissiehandelssysteem (ETS). Ik steun structurele verbetering van het ETS. Hierbij is het van belang dat het gelijke speelveld van de internationaal concurrerende industrie wordt gewaarborgd. Het emissieplafond na 2020 moet in ieder geval worden aangescherpt. Een hogere jaarlijkse reductiefactor van het ETS-plafond sluit immers het meest aan bij het lange termijn pad, op weg naar 2050. Verdere maatregelen zijn mogelijk, daarvoor wacht ik het proces in de SER en de resultaten van lopend onderzoek af.

Schaliegas

De leden van de PvdA-fractie vroegen wanneer de Europese Commissie haar inventarisatie naar schaliegaswinning zal afronden.

De Europese Commissie is bezig met een inventarisatie van de regelgevende raamwerken ten aanzien van schaliegaswinning in de verschillende EU-lidstaten. Over de resultaten daarvan wil de Commissie dit najaar een mededeling uitbrengen.

Hernieuwbare energie

De leden van de PvdA-fractie vroegen naar de mogelijkheden om tot meer overeenstemming te komen in het gebruik van stimuleringsregimes aangezien inzichten over welke systemen het beste zijn volgens deze leden ver uit elkaar liggen.

Het realiseren van meer overeenstemming tussen stimuleringsregimes voor hernieuwbare energie zal stap voor stap worden aangepakt. Zo zal de Europese Commissie voor de zomer komen met richtsnoeren voor hernieuwbare energie die aangeven wat zij zogenaamde *best practices* vindt, en waarin zij adviezen zal geven hoe lidstaten deze *best practices* zelf kunnen toepassen. Daarnaast zullen naar verwachting kenmerken worden beschreven waaraan subsidiesystemen idealiter zouden moeten voldoen, bijvoorbeeld ten aanzien van marktintegratie van hernieuwbare energie en het verbeteren van de kosteneffectiviteit van systemen door concurrentie. De verwachting is dat de richtsnoeren voor hernieuwbare energie door de Commissie zullen worden gebruikt om de herziening van de staatssteunregels voor milieu- en energie-investeringen vorm te geven. Deze herziening zal lidstaten zodoende een steuntje in de rug geven om stimuleringsregimes beter op elkaar aan te laten sluiten.

De leden van de PvdA-fractie vroegen concreter te zijn over het risico dat de huidige economische crisis vormt voor het halen van de doelstellingen. Deze leden vroegen daarbij of de investeringen zichtbaar zijn teruggelopen en wat de prognoses zijn voor de komende jaren.

De voortgangsrapportage die de Commissie 27 maart 2013 heeft uitgebracht is gebaseerd op Eurostat gegevens voor hernieuwbare energie uit 2009 en 2010 en op de door de lidstaten in 2011 ingediende voortgangsrapportages. De Europese Commissie geeft aan dat de algemene economische toestand in de Europese Unie verslechterd is. Zo heeft de financiële crisis er volgens de Commissie voor gezorgd dat de kosten voor kapitaal in verschillende lidstaten zijn gestegen. Dit doet volgens de Commissie vermoeden dat toekomstige investeringen wel eens zouden kunnen worden verlaagd of uitgesteld en daarmee een risico kunnen vormen voor het halen van de streefcijfers. Eind 2013 leveren lidstaten de tweede voortgangsrapportage hernieuwbare energie aan, waarin lidstaten rapporteren over de bereikte voortgang in de jaren 2011 en 2012. Dan zal blijken of deze verwachting van de Commissie ook is uitgekomen.

Vragen van de leden van de PVV-fractie

Hernieuwbare energie

De leden van de PVV-fractie vroegen of er in navolging van het ILUC-voorstel ook bij andere zogenaamd duurzame producten rekening gehouden gaat worden met de CO₂-uitstoot die bij de productie ervan vrijkomt, zoals elektrische auto's en windmolens.

In Europa wordt reeds rekening gehouden met de CO₂-uitstoot die bij de productie van duurzame producten vrijkomt. Europa heeft als onderdeel van het emissiehandelssysteem voor 2020 een plafond voor CO₂-emissies vastgesteld. Indien productie leidt tot meer CO₂-uitstoot dan moeten de bedrijven die hiervoor verantwoordelijk zijn schoner gaan produceren of CO₂-rechten kopen van andere bedrijven die deze over hebben.

De leden van de PVV-fractie vroegen naar de technologieën die binnenkort zonder ondersteuning kunnen concurreren met fossiele aanhangers en of dat betekent dat de subsidies op deze vormen van duurzame energie op korte termijn gaan verdwijnen.

Vooralsnog zijn veel duurzame energietechnologieën duurder dan fossiel opgewekte energie. Om projecten van de grond te krijgen, is financiële ondersteuning van de meerkosten nodig. Voor Nederland geldt dat vanaf het moment dat er geen meerkosten meer zijn, technologieën niet meer in aanmerking komen voor subsidie. Dit is bijvoorbeeld al het geval bij het opwekken van duurzame elektriciteit en warmte in afvalverbrandingsinstallaties. Ook andere technologieën hebben te maken gehad met forse kostprijzdalingen. Zo is de kostprijs voor grootschalige zonne-energie de afgelopen jaren gedaald van ongeveer 0,46 Eurocent/kWh in 2009 tot onder de 0,15 Eurocent/kWh in 2013. Daar komt bij dat door de SDE+ systematiek bedrijven genoeg kunnen nemen met lagere subsidie. Op deze manier wordt bevorderd dat subsidies op termijn kunnen verdwijnen.

Biobrandstoffen

De leden van de PVV-fractie vroegen zich naar aanleiding van het Oxfam Novib rapport 'Voedsel in de tank!?' af of de Minister blijft doorgaan met het subsidiëren van biobrandstoffen terwijl dit geen effect heeft op de beoogde CO₂-reductie?

De Nederlandse regering subsidieert geen biobrandstoffenproductie. Het kabinet heeft wel projecten gefinancierd die tot doelstelling hebben de productie te verduurzamen.

De leden van de PVV-fractie vroegen zich af of er in het ILUC-voorstel ook rekening gehouden wordt met andere effecten van biobrandstoffenproductie die volgens het rapport 'Voedsel in de tank' van Oxfam Novib optreden?

Het kabinet heeft bij verschillende gelegenheden aangegeven dat zij zich bewust is van de mogelijke sociale impact van het Europees biobrandstoffenbeleid. Staatssecretaris Mansveld heeft in een Kamerbrief van 25 april (Kamerstuk 32 813-48) aangegeven dat zij spoedig met een reactie komt op het rapport van de Europese Commissie over dit onderwerp. In deze

reactie wordt ook het advies van de Commissie Corbey over de sociale impact van het Europese biobrandstoffenbeleid betrokken.

De leden van de PVV-fractie vroegen zich af of de Minister voornemens is alsnog uitvoering te geven aan de motie Madlener (Kamerstuk 22 112-645) die vraagt om het staken van de productie van biobrandstoffen uit voedselgewassen?

Het kabinetsbeleid is erop gericht om het aandeel van biobrandstoffen uit voedselgewassen te beperken, maar tegelijkertijd de gedane investeringen door het bedrijfsleven te respecteren. Daarom is het kabinet voorstander van een 5% limiet op deze biobrandstoffen overeenkomstig het voorstel van de Europese Commissie. Nu kan er nog 10% van deze biobrandstoffen bijgemengd worden. Tegelijkertijd wil het kabinet de productie van geavanceerde biobrandstoffen stimuleren, zodat er in de toekomst voldoende van deze biobrandstoffen beschikbaar zijn om een daadwerkelijke transitie naar deze biobrandstoffen te bewerkstelligen.

Interne energiemarkt

De leden van de PVV-fractie vroegen welke lidstaten naast Duitsland te maken hebben met een grote overcapaciteit op de elektriciteitsmarkt en welke mogelijkheden de Minister ziet om deze elektriciteit goedkoop binnen te halen?

Naast Duitsland hebben ook Portugal en Spanje aangegeven dat zij in tijden van veel wind en zon te maken hebben met een overschot aan elektriciteitsaanbod, onder meer als gevolg van de lage vraag die samenhangt met de economische crisis. Deze overschotten kunnen soms onvoldoende worden afgevoerd, omdat er onvoldoende grensoverschrijdende verbindingen aanwezig zijn met Frankrijk.

Meerdere lidstaten in de EU kampen met een tekort aan grensoverschrijdende capaciteit. Daarom zijn in de komende jaren aanzienlijke investeringen in de Europese netwerken nodig. De verordening betreffende trans-Europese energie-infrastructuur (het zogenaamde infrastructuurpakket) die op 15 mei 2013 in werking is getreden onderstreept de noodzaak om energienetwerken binnen Europa met elkaar te verbinden en te moderniseren.

Dit pakket omvat maatregelen gericht op het stimuleren van investeringen in Europese infrastructuur door het versnellen van het vergunningverleningstraject, door Europese financiële steun mogelijk te maken en door het vormgeven van een kostenallocatiemechanisme voor grensoverschrijdende infrastructuur. De uitbreiding van de Europese netwerken kan bijdragen aan een efficiënte allocatie van elektriciteit binnen de EU.